

Procese etnolingvistice ale ucrainenilor din județul Maramureș (rezultate obținute în urma cercetării de teren privind bilingvismul în regiune)

Rezumat

Cercetarea efectuată în problematica etnolingvistică în mediul ucrainean al Maramureșului demonstrează faptul că aceasta justifică microanaliza bilingvismului în această zonă, respectiv o explicitare a numeroase aspecte ale bilingvismului din regiune. Alături de dialectul ucrainean utilizat de etnicii ucraineni din localitățile Maramureșului, s-a constituit treptat identitatea bilingvistică a acestora.

Împărțirea respondenților în 4 categorii de vârstă (până la 20 de ani, 20-40, 40-60, peste 60 de ani) a permis o analiză detaliată a identității lingvistice din punct de vedere comparativ.

Analiza în rândul respondenților până la 20 de ani arată faptul că limba ucraineană nu se mai vorbește, fiind înlocuită de limba română. În rândul generației tinere (copiii/tineret) se vorbește cel mai puțin corect în limba ucraineană (87,5%). Condițiile de educație, perspectivele de a găsi un loc de muncă au condiționat utilizarea limbii de stat în rândul celor intervievați. Așa cum arată calculele pentru această categorie de vârstă, cei mai mari indicatori de vorbire a limbii române sunt cei în vorbirea cu părinții (15%), cu frații și surorile (20%). Cel mai ridicat este indicele numărării în limba română (77,5%). Astfel, crește generația tânără pe de o parte, se întregrează bine în societatea românească, dar pe de altă parte, se pierd marcherele etnice ale etnicității ucrainene.

Pentru reprezentanții celei de a doua grupe de vârstă (20-40 de ani), determinant este factorul lingvistic ucrainean al diferențierii etnice. Respondenții sunt modelele reprezentative ale bilingvismului, deoarece ei vorbesc foarte bine în ambele limbi. Deși ei declară că știu limba ucraineană sută la sută, dacă studiem cu atenție datele statistice din tabele, se poate observa că o astfel de afirmație este departe de a fi reală. Într-un procent de 86,1%, respondenții vorbesc în limba ucraineană literară. Printre cei intervievați, pentru un procentaj de 19,5% este mult mai ușor să vorbească în limba română. Această tendință este ilustrată la rubrica cum vorbiți cu copiii (16,7% în limba română). Aceeași situație o avem și în cazul persoanelor din această grupă, care folosesc numărul în limba română.

Pentru cea de a treia grupă de vârstă (40-60 de ani) nivelul limbii folosite, atât a celei uzuale cât și celei literare este scăzut. Reprezentanții acestei generații au învățat limba la școală (72%) sau la locurile de muncă (23,4%). Ei folosesc mult mai des limba uzuală (83,7%) și citesc sau scriu mai rar în limba ucraineană (81,6%). Limba română o folosesc în citirea presei periodice (79%) și a textelor religioase (83,7%). Un număr destul de însemnat de persoane folosesc numărul în limba română (18,6%) și vorbesc cu copiii tot în limba română (23,3%).

Respondenții generației de peste 60 de ani își păstrează identitatea lingvistică în cel mai înalt grad. Comparativ cu alte grupe, aceștia folosesc mai des limba ucraineană în vorbirea uzuală (87,6%). Cu toate că nivelul de educație este destul de scăzut (66,7% știu să citească și să scrie în limba ucraineană și 74% în limba română, practic un număr mic folosește limba maternă când scriu sau când citesc. Pentru 18,5% din respondenți, prioritară este limba română folosită în limba uzuală cu propriii copii. Relevantă pentru respondenții acestei grupe este folosirea limbii în conversațiile cu nepoții, care și-au pierdut identitatea lingvistică ucraineană.

Avem posibilitatea să constatăm, în urma cercetării efectuate, unele tendințe lingvistice generale apărute în rândul ucrainenilor din Maramureș:

- Tendința folosirii mai dese a limbii ucrainene de către persoanele mai în vârstă (vezi tab. nr. 3);
- Tendința inversă, de scădere a numărului persoanelor care vorbesc în limba română literară la generația mai în vârstă (vezi tab. nr. 1);
- Tendința scăderii citirii textelor în limba ucraineană pentru respondenții grupei a doua, a treia și a patra de vârstă (adică, cu cât e mai în vârstă persoana - peste 20 de ani, cu atât mai rar scrie și citește în limba ucraineană, vezi tab. nr. 4-5);
- Tendința excesivă a „modei” utilizării limbii de stat pentru tineretul din județul Maramureș. Acest lucru este stimulat de stat prin sistemul de învățământ, mijloace de informare în masă și chiar de către părinții copiilor (vezi tab. nr. 2);
- Tendința folosirii limbii de stat a părinților cu copiii - acest lucru este ilustrat de numărul mare de copii care învață limba română acasă, nu la școală (vezi tab. nr. 6).
- Tendința care apare la toate categoriile de vârstă (are loc o generalizare), iar la copii se observă și mai bine – numărul în limba română (vezi tab. nr. 7). Acest fapt îl explicăm ca fiind integrarea ucrainenilor din Maramureș, ca reprezentanți ai societății românești, în sistemul semnelor de însușire a spațiului și a timpului, adică în structura cognitiv-semantică a grupului etnic dominant de stat românesc, vezi tab. nr. 7).

Ținând cont de varietatea identității etnice a ucrainenilor din județul Maramureș, de influența factorilor etnosociali și etnoculturali, considerăm că în perspectivă se impune cu necesitate efectuarea unei cercetări detaliate asupra următoarelor chestiuni:

- 1) clarificarea rolului factorului confesional, al statutului social/etnic al ucrainenilor din Maramureș;
- 2) cercetarea rolului factorului muncii sezoniere în regiune;
- 3) calcularea (măsurarea) vectorilor distanței interetnice în arealul muntos;
- 4) analiza activității practice a organizațiilor ucrainene din România;
- 5) explicarea științifică a „problematicii rutenismului”.